

На основу члана 112. став 1. тачка 2. Устава Републике Србије, доносим

Указ о проглашењу Закона о старој и реткој библиотечкој грађи

Проглашава се Закон о старој и реткој библиотечкој грађи, који је донела Народна скупштина Републике Србије на седници Шестог ванредног заседања у 2011. години, 14. јула 2011. године.

ПР број 75

У Београду, 15. јула 2011. године

Председник Републике,
Борис Тадић, с.р.

Закон о старој и реткој библиотечкој грађи

Закон је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 52/2011 од 15.7.2011. године.

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се заштита старе и ретке библиотечке грађе као културног наслеђа, њено чување, сређивање и обрада, као и услови и начин коришћења.

Општи интерес

Члан 2.

Стара и ретка библиотечка грађа је културно наслеђе од посебног интереса за Републику Србију и као таква ужива посебну заштиту, утврђену законом којим се уређује култура, овим законом и другим прописима без обзира на то у чијој је својини, односно код кога се налази и да ли је регистрована и евидентирана.

Заштита старе и ретке библиотечке грађе је делатност од општег интереса.

Термини

Члан 3.

Термини којима су у овом закону означени положаји, професије, односно занимања, изражени у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

Обавезе надлежних органа

Члан 4.

Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, обавезна је да штити и чува стару и ретку библиотечку грађу као културно наслеђе од општег интереса, да обезбеди за њу адекватне објекте, стручно руковођење и пружање услуга грађанима.

Послови од општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе

Члан 5.

Општи интерес у заштити старе и ретке библиотечке грађе, у смислу овог закона, обухвата:

- 1) проналажење, прикупљање, чување, заштиту и коришћење грађе;
- 2) проучавање и вредновање грађе;
- 3) категоризацију и вођење регистара;
- 4) обраду грађе и израду каталога уз примену одговарајућих међународних стандарда за библиографско - каталошки опис;
- 5) пружање стручне помоћи сопственицима;
- 6) обављање стручног надзора;
- 7) израду стручних упутстава;
- 8) развој и унапређивање стручног рада на њеној заштити;
- 9) спровођење мера заштите (превентивна заштита, микрофилмовање, дигитализација, конзервација, рестаурација);
- 10) старање о условима, начину коришћења и представљања грађе;
- 11) истраживање и издавање научних и стручних публикација о грађи, као и објављивање грађе;
- 12) обезбеђивање доступности грађе и њено представљање домаћој и иностраној јавности;
- 13) стручно оспособљавање и усавршавање запослених;
- 14) израду плана заштите у ванредним околностима;
- 15) друге послове заштите грађе утврђене овим законом, прописима донетим на основу њега и другим прописима.

Послове од општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе из става 1. овог члана обављају Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и библиотеке које решењем одреди министар надлежан за културу (у даљем тексту: одређене библиотеке), на предлог Народне библиотеке Србије и Библиотеке Матице српске.

Стара и ретка библиотечка грађа и својина

Члан 6.

Стара и ретка библиотечка грађа може бити у свим облицима својине.

На старој и реткој библиотечкој грађи својина се може ограничити само ако је то у општем интересу, у складу са законом.

На старој и реткој библиотечкој грађи у јавној својини не може се одржајем стећи право својине.

Стара и ретка библиотечка грађа која је напуштена или је остала без правног следбеника у јавној је својини.

Стара и ретка библиотечка грађа чији сопственици нису јавне библиотеке, већ друга правна и физичка лица (музеји, архиви, институти, Српска академија наука и уметности, Српска православна црква, верске заједнице и друге организације) ужива заштиту у складу са одредбама овог закона.

II. КРИТЕРИЈУМИ ЗА ПРОЦЕНУ И КАТЕГОРИЗАЦИЈА СТАРЕ И РЕТКЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ

Критеријуми за процену старе и ретке библиотечке грађе

Члан 7.

Стара и ретка библиотечка грађа је културно добро.

Стару и ретку библиотечку грађу чине:

1) старе српске књиге:

(1) рукописне књиге на српскословенском и српском језику српскословенског језичког периода закључно са 18. веком, као и рукописне књиге настале до 1867. године на српскословенском, рускословенском (у српској употреби), славеносрпском и српском народном језику,

(2) штампане књиге, периодичне и друге публикације објављене на српскословенском, рускословенском (у српској употреби), славеносрпском и српском језику, закључно са 1867. годином,

(3) рукописне и штампане књиге на страним језицима чији је аутор припадник српског народа, закључно са 1867. годином,

(4) издања дубровачке књижевности, која припадају и српској и хрватској култури, закључно са 1867. годином;

2) старе стране књиге: рукописне и штампане књиге објављене до године која се узима као критеријум по прописима државе из које потичу;

3) ретке књиге: публикације које имају неко од следећих обележја:

(1) рукописне књиге настале после 1867. године,

(2) примерци публикације који због посебне опреме или садржине излазе из профила укупног тиража,

(3) библиофилска издања значајних аутора и библиофилска издања која имају посебну научну, историјску, културну или уметничку вредност,

(4) ретка издања из ратних периода 1912-1913, 1914-1918, 1941-1945. године,

(5) издања с тиражом мањим од 100 примерака која имају посебну научну, историјску, културну или уметничку вредност,

(6) цензурисана, проскрибована издања која су сачувана у малом броју примерака, а сама по себи имају велики културни значај,

(7) емигрантска издања објављена ван територије Републике Србије, сачувана у малом броју примерака;

4) посебне збирке:

(1) збирке књижевних и других рукописа и архивалија, мапа и карата, фотографија, гравира, музикалија, плаката, електронских публикација (укључујући и интернет баштину), библиотечки каталози и посебне библиотеке значајних личности, односно библиотеке целине од историјског, уметничког, научног или техничког значаја, које су у складу са овим законом утврђене као културно добро,

(2) музејски примерак сваке штампане или електронске публикације који Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске добијају путем обавезног примерка и трајно чувају по закону којим се уређује обавезни примерак.

Критеријуми за категоризацију

Члан 8.

Стара и ретка библиотечка грађа као културно добро, уколико има својства од посебног историјског, уметничког, научног или техничког значаја, категорише се као:

1) културно добро од изузетног значаја;

2) културно добро од великог значаја;

3) културно добро.

За културно добро од изузетног значаја проглашава се стара и ретка библиотечка грађа, и то:

1) сви примерци рукописне књиге и друге рукописне грађе, њихови делови и фрагменти, писани на старословенском језику или на некој од његових језичких редакција, као и на српском народном језику до краја 1800. године;

2) сви примерци публикација, њихови делови и фрагменти штампани на српскословенском, рускословенском (у српској употреби), славеносрпском и српском народном језику до краја 1800. године и књиге на страним језицима штампане до краја 1700. године;

3) сви примерци књига, периодичних публикација и остале старе и ретке библиотечке грађе ако имају једну од следећих карактеристика:

- сведоче о изузетно значајним културним или историјским догађајима ма и личностима,

- имају изузетну уметничку или естетску вредност,

- представљају јединствене или изузетно ретке или посебно репрезентативне примерке свог времена,

- представљају први примерак своје врсте,

- јединствени су по својој очуваности или целовитости.

За културно добро од великог значаја проглашава се стара и ретка библиотечка грађа, и то:

1) сви примерци рукописне књиге и друге рукописне грађе, њихови делови и фрагменти, писани на српскословенском, рускословенском (у српској употреби), славеносрпском и на српском народном језику од 1801. до краја 1867. године;

2) сви примерци српских штампаних публикација, њихови делови и фрагменти, објављени од 1801. до 1867. године;

3) сви примерци рукописне књиге и друге рукописне грађе, њихови делови и фрагменти, писани на страним језицима до краја 1867. године, који имају посебан значај за српску или светску културу, уметност или историју;

4) сви примерци штампане књиге на страним језицима који су настали до године која се узима као критеријум за изузетна културна добра по прописима земаља из којих потичу;

5) друга ретка библиотечка грађа која сведочи о значајним културним и историјским догађајима и личностима и има велики значај или представља посебно карактеристичан пример за одређено подручје или раздобље, односно има велики значај за научни и технички развој;

6) музејски примерак, односно обавезни примерак који се трајно чува у изворном облику у Народној библиотеци Србије и у Библиотеци Матице српске.

Културно добро је стара и ретка библиотечка грађа која није категорисана као културно добро од изузетног и великог значаја.

Проглашавање старе и ретке библиотечке грађе за културно добро од изузетног и великог значаја

Члан 9.

Стару и ретку библиотечку грађу за културно добро од изузетног значаја проглашава Народна скупштина.

Стару и ретку библиотечку грађу за културно добро од великог значаја проглашава одлуком коју доноси у вршењу поверених послова, Народна библиотека Србије.

Проглашење старе и ретке библиотечке грађе на територији АП Војводине за културно добро од великог значаја, врши као поверени посао, Библиотека Матице српске.

Акт о проглашењу старе и ретке библиотечке грађе за културно добро од изузетног значаја и од великог значаја објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

III. РЕГИСТРИ СТАРЕ И РЕТКЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ

Сврха и јавност регистара

Члан 10.

Стара и ретка библиотечка грађа уписује се у регистре културних добара, у складу са законом.

Регистре старе и ретке библиотечке грађе воде Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и одређене библиотеке, у складу с одредбама овог закона.

Регистри из става 2. овог члана јавно су доступни.

Врсте регистара

Члан 11.

Централни регистар категорисане старе и ретке библиотечке грађе у Републици Србији води Народна библиотека Србије.

Регистар категорисане старе и ретке библиотечке грађе у АП Војводини води Библиотека Матице српске.

Регистре категорисане старе и ретке библиотечке грађе у јединици локалне самоуправе воде одређене библиотеке.

Вођење регистра из ст. 1 - 3. овог члана врши се као поверени посао.

Садржину и начин вођења регистра из ст. 1 - 3. овог члана прописује министар надлежан за културу.

IV. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СОПСТВЕНИКА СТАРЕ И РЕТКЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ У ЈАВНОЈ СВОЈИНИ

Права сопственика

Члан 12.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини има право да од одређене библиотеке тражи да се категорисана грађа у његовој својини упише у регистар.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини има право да од одређене библиотеке захтева бесплатно стручно мишљење о старој и реткој библиотечној грађи, које не подразумева посебна истраживања, конзерваторска или лабораторијска испитивања, као и да захтева бесплатну стручно-саветодавну помоћ приликом конзервације или рестаурације грађе.

Обавезе сопственика

Члан 13.

Сопственици старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини обавезни су да овлашћеним лицима министарства надлежног за културу, односно покрајинског органа управе надлежног за културу и овлашћеним лицима Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске и друге одређене библиотеке омогуће вршење одговарајућег надзора.

Остале обавезе сопственика

Члан 14.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини обавезан је:

- 1) да савесно чува и одржава грађу;
- 2) да благовремено спроводи мере техничке заштите;
- 3) да обезбеди одговарајући простор и опрему за смештај и заштиту грађе;
- 4) да именује лице одговорно за заштиту грађе и ангажује стручну особу за рад са грађом;
- 5) да грађу чува као целину, односно збирку или фонд;
- 6) да грађу обради, класификује, упише у регистре код одређене библиотеке;
- 7) да обавештава одређену библиотеку о свим променама стања грађе, а најкасније у року од 30 дана од дана сазнања о наступању промене;
- 8) да дозволи научна и стручна истраживања, репродукцију и друга снимања, као и извођење мера техничке заштите на грађи, и да у ту сврху по потреби уступи грађу одређеној библиотеци или другим правним лицима најдуже до 120 дана;
- 9) да обезбеди доступност грађе јавности у сврху представљања грађе као културног наслеђа и да, по потреби уступи грађу одређеној библиотеци или другим установама заштите најдуже до 120 дана.

Мере према несавесном сопственику грађе у јавној својини

Члан 15.

Ако сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини нестручно, немарно и несавесно чува стару и ретку библиотечку грађу, услед чега постоји опасност да она буде уништена или оштећена, одређена библиотека ће му послати писмено обавештење за предузимање мера за заштиту, чување и стручно одржавање грађе.

Ако сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини у року од 30 дана од пријема писменог обавештења одређене библиотеке не предузме одговарајуће мере заштите, одређена библиотека ће о томе без одлагања обавестити Народну библиотеку Србије, односно Библиотеку Матице српске.

По пријему обавештења од одређене библиотеке, Народна библиотека Србије, односно Библиотека Матице српске у року од осам дана, о томе писмено обавештава министарство надлежно за културу.

По пријему обавештења од Народне библиотеке Србије, односно Библиотеке Матице српске, министарство надлежно за културу у року од 15 дана доноси решење о привременом одузимању грађе од несавесног сопственика и о њеном уступању Народној библиотеци Србије, односно Библиотеци Матице српске, с циљем одговарајуће заштите, с тим што трошкове заштите сноси несавесни сопственик.

Решење из става 4. овог члана коначно је и против њега се може покренути управни спор.

Мере у случају ванредних околности

Члан 16.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини обавезан је да спроводи све мере заштите у ванредним околностима на основу плана и упутства одређене библиотеке.

Уколико наступе ванредне околности, сопственик грађе у јавној својини обавезан је да записнички констатује дан, час и околности које су настале и писаним путем обавесте о томе одређену библиотеку.

Привремено уступање грађе

Члан 17.

Сопственици старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини обавезни су да међусобно сарађују и привремено уступају грађу из свог фонда у сврхе предвиђене овим законом.

Ако јавна библиотека одбије да уступи грађу из свог фонда у сврхе предвиђене овим законом, о уступању ће одлучити министарство надлежно за културу.

Ограничења и забране коришћења

Члан 18.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини не сме:

- 1) да користи стару и ретку библиотечку грађу на начин који може довести до њеног оштећења или уништења;
- 2) да распарчава збирке старе и ретке библиотечке грађе без сагласности одређене библиотеке.

V. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СОПСТВЕНИКА СТАРЕ И РЕТКЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ У ПРИВАТНОЈ СВОЈИНИ

Права сопственика

Члан 19.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини има право да од одређене библиотеке тражи да се категорисана грађа у његовој својини упише у регистар.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини има право да од одређене библиотеке захтева бесплатно стручно мишљење о старој и реткој библиотечној грађи, које не подразумева посебна истраживања, конзерваторска или лабораторијска испитивања, као и да захтева бесплатну стручно-саветодавну помоћ приликом конзервације или рестаурације грађе.

Ограничење и забране коришћења

Члан 20.

На сопственике старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини примењују се одредбе овог закона које се односе на ограничења и забране коришћења из члана 18. овог закона.

Омогућавања приступа и увида у збирке

Члан 21.

Сопственици старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини обавезни су да овлашћеним лицима министарства надлежног за културу, односно покрајинског органа управе надлежног за културу, и овлашћеним лицима Народне библиотеке Србије, Библиотеке Матице српске и друге одређене библиотеке омогуће приступ и увид у збирке старе и ретке библиотечке грађе.

Обавезе сопственика

Члан 22.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини обавезан је:

- 1) да обавести одређену библиотеку о поседовању грађе;
- 2) да предузме потребне мере за безбедно чување и заштиту грађе;
- 3) да среди грађу и изради њен попис;
- 4) да допусти овлашћеном лицу одређене библиотеке преглед грађе и спровођење заштитног снимања;
- 5) да поштује стручне савете одређене библиотеке у вези са вредновањем, чувањем и заштитом грађе.

Кад сопственик старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини није у могућности да среди ту грађу и изради њен попис, одређена библиотека је у обавези да му пружи стручну помоћ.

Доступност грађе у приватној својини предате одређеној библиотеци

Члан 23.

Стара и ретка библиотечка грађа у приватној својини поклоњена јавној библиотеци, доступна је за коришћење под условима и на начин прописан за грађу у јавној својини, уколико није другачије одређено уговором између сопственика и одређене библиотеке.

VI. ДЕЛАТНОСТ ЗАШТИТЕ

Опсег заштите

Члан 24.

Делатност заштите старе и ретке библиотечке грађе обављају библиотеке које у својим фондовима имају стару и ретку библиотечку грађу и испуњавају друге услове за обављање делатности заштите.

Мере техничке заштите

Члан 25.

У мере техничке заштите старе и ретке библиотечке грађе спадају: превентивна заштита, микрофилмовање, дигитализација, конзервација и рестаурација.

Мере техничке заштите старе и ретке библиотечке грађе ближе уређује министар надлежан за културу.

Спровођење мера превентивне техничке заштите код сопственика

Члан 26.

Превентивна техничка заштита спроводи се у свим библиотекама, као и код других сопственика старе и ретке библиотечке грађе.

Микрофилмовање и дигитализација грађе

Члан 27.

Библиотеке су обавезне да стару и ретку библиотечку грађу, која је утврђена за културно добро од изузетног, односно великог значаја, микрофилмују с циљем заштите.

О микрофилмовању се води документација која се, као прилог, прикључује регистрима старе и ретке библиотечке грађе по категоријама.

Библиотеке су обавезне да категорисану стару и ретку библиотечку грађу дигитализују ради коришћења и представљања.

Конзервација и рестаурација

Члан 28.

Конзервација и рестаурација спроводе се само у овлашћеним конзерваторским лабораторијама и радионицама.

Централне лабораторије и радионице за конзервацију и рестаурацију старе и ретке библиотечке грађе налазе се у Народној библиотеци Србије и Библиотеци Матице српске.

Предузимање техничких мера заштите

Члан 29.

Мере техничке заштите могу се предузимати само:

- 1) ако се изврше конзерваторска испитивања;

- 2) ако се изврше лабораторијска испитивања, уколико се конзерваторским испитивањем утврди потреба за њима;
  - 3) ако се утврде методе или технике извођења мера техничке заштите на основу резултата конзерваторских и лабораторијских испитивања;
  - 4) ако се изради елаборат мера техничке заштите.
- О извођењу мера техничке заштите и њиховим резултатима води се документација која је саставни део регистара старе и ретке библиотечке грађе.

Реституција старе и ретке библиотечке грађе

Члан 30.

Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске покрећу иницијативу за реституцију старе и ретке библиотечке грађе отуђене од сопственика по разним основама, у сарадњи са надлежним државним органима, и старају се о спровођењу мера реституције.

Израда плана заштите у ванредним околностима

Члан 31.

Свака јавна библиотека која обавља делатност заштите старе и ретке библиотечке грађе мора да има план заштите у ванредним околностима, са посебним мерама заштите старе и ретке библиотечке грађе од изузетног, односно великог значаја.

План заштите у ванредним околностима мора да буде у складу са плановима заштите и спасавања који се доносе у складу са законом којим се уређује поступање у ванредним ситуацијама.

Ревизија и отпис

Члан 32.

Библиотеке су обавезне да врше ревизију стања старе и ретке библиотечке грађе из својих фондова.

Стара и ретка библиотечка грађа не може се отписати изузев у случају предвиђеном законом и у складу са прописима о ревизији и отпису грађе.

Финансирање делатности заштите

Члан 33.

Средства за остваривање општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе утврђене овим законом обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Средства за обављање делатности заштите, чувања, коришћења и представљања старе и ретке библиотечке грађе од изузетног, односно великог значаја, као и средства за обављање послова на вођењу регистара, обезбеђују се у буџету Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Средства за заштиту остале старе и ретке библиотечке грађе обезбеђују њихови сопственици у складу са законом.

Надзор над стручним радом

Члан 34.

Библиотеке које имају збирке старе и ретке библиотечке грађе обављају делатност прикупљања, заштите, истраживања, чувања, коришћења и представљања старе и ретке библиотечке грађе у складу са овим законом.

Надзор над стручним радом библиотека, установа и других сопственика који поседују стару и ретку библиотечку грађу врше одређене библиотеке.

Надзор над стручним радом одређених библиотека које обављају делатност заштите старе и ретке библиотечке грађе врше Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске.

Надзор над стручним радом из ст. 2. и 3. овог члана врши се као поверени посао у складу са законом.

Обавезе библиотека

Члан 35.

У делатности заштите старе и ретке библиотечке грађе библиотеке обављају следеће послове:

- 1) прикупљају, чувају и штите грађу;
- 2) обрађују грађу и израђују одговарајући каталог;
- 3) спроводе мере заштите у сарадњи са одређеном библиотеком;
- 4) старају се о условима, начину коришћења и представљања грађе;
- 5) старају се о стручном оспособљавању и усавршавању запослених;
- 6) израђују план заштите у ванредним околностима;
- 7) сарађују са другим сопственицима старе и ретке библиотечке грађе;
- 8) обављају и друге послове утврђене овим законом, прописима донетим на основу њега и другим прописима.

Обавезе одређених библиотека

Члан 36.

Одређена библиотека, поред послова из члана 35. овог закона обавља и следеће послове:

- 1) проналажење и евидентирање грађе код других сопственика;
- 2) проучавање и валоризација грађе;
- 3) категоризација и вођење регистара;
- 4) пружање стручне помоћи сопственицима;
- 5) обављање надзора над стручним радом библиотека, установа и других сопственика који поседују стару и ретку библиотечку грађу;
- 6) спровођење мера заштите старе и ретке библиотечке грађе;
- 7) обезбеђивање доступности старе и ретке библиотечке грађе и њено представљање домаћој и страниј јавности;
- 8) друге послове заштите старе и ретке библиотечке грађе утврђене овим законом, прописима донетим на основу њега и другим прописима.

Народна библиотека Србије

Члан 37.

Народна библиотека Србије, поред послова из члана 35. овог закона, обавља и следеће послове:

- 1) води Централни регистар категорисане старе и ретке библиотечке грађе у Републици Србији;
- 2) врши надзор над стручним радом библиотека које обављају делатност заштите старе и ретке библиотечке грађе;
- 3) координира рад централне лабораторије и конзерваторске радионице;

- 4) стара се о јединственој примени у Републици Србији међународних конвенција и других међународних аката који се односе на стару и ретку библиотечку грађу;
- 5) обавља послове стручног оспособљавања и усавршавања запослених у делатности заштите старе и ретке библиотечке грађе;
- 6) обавља и друге послове у складу с одредбама овог закона.

Библиотека Матице српске

Члан 38.

Библиотека Матице српске, поред послова из члана 35. овог закона, обавља и следеће послове:

- 1) води регистар категорисане старе и ретке библиотечке грађе у АП Војводини;
- 2) врши надзор над стручним радом библиотека које обављају делатност заштите старе и ретке библиотечке грађе на територији АП Војводине;
- 3) координира рад централне лабораторије и конзерваторске радионице на територији АП Војводине;
- 4) обавља послове стручног оспособљавања и усавршавања запослених у делатности заштите на територији АП Војводине;
- 5) обавља и друге послове у складу с одредбама овог закона.

VII. СТРУЧНИ ИСПИТИ И СТРУЧНА ЗВАЊА

Услови за рад на пословима заштите, чувања и коришћења старе и ретке библиотечке грађе

Члан 39.

Лица која обављају стручне послове заштите, чувања и коришћења старе и ретке библиотечке грађе у јавним библиотекама заснивају радни однос, полажу стручни испит и стичу стручна звања у складу са законом којим се уређује библиотечно-информациона делатност.

Обавезно стручно усавршавање запослених

Члан 40.

Запослени у библиотекама који врше стручне послове заштите, чувања и коришћења старе и ретке библиотечке грађе обавезни су да се стално стручно усавршавају.

Стручно усавршавање спроводи се под условима, по програмима и на начин утврђен законом којим се уређује библиотечно-информациона делатност.

Средства за стручно усавршавање обезбеђује оснивач библиотеке у којој запослени ради.

VIII. ЧУВАЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И ИЗЛАГАЊЕ СТАРЕ И РЕТКЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ

Услови и начин коришћења

Члан 41.

Сви корисници имају право да под једнаким условима користе стару и ретку библиотечку грађу која се чува у библиотекама. Ближе услове и начин коришћења старе и ретке библиотечке грађе утврђује министар надлежан за културу.

Коришћење у научне сврхе

Члан 42.

Стара и ретка библиотечка грађа из фонда библиотеке може се користити у научне и истраживачке сврхе, ради популаризације науке, уметности и културе.

Стара и ретка библиотечка грађа не сме се оштетити нити уништити.

Коришћење старе и ретке библиотечке грађе у комерцијалне сврхе

Члан 43.

За коришћење старе и ретке библиотечке грађе у рекламне сврхе, за стицање добити, за умножавање или објављивање докумената, потребна је посебна дозвола одређене библиотеке, уз одређену накнаду трошкова.

Давање дозволе из става 1. овог члана јесте поверени посао.

Микрофилмовање, фотографисање, дигитализација, видео снимање и фотокопирање

Члан 44.

Корисник има право да тражи микрофилмовање или дигитализацију делова грађе уз одређену накнаду трошкова.

Корисницима је, без сагласности одређене библиотеке, забрањено микрофилмовање, фотографисање, дигитализација или видео снимање старе и ретке библиотечке грађе која се чува у јавној библиотеци, као и коришћење расветних тела ради таквог снимања.

Ако одређена библиотека да сагласност за предузимање радње из става 2. овог члана, библиотеци у чијем је фонду стара и ретка библиотечка грађа припада одговарајућа накнада трошкова.

Копирање старе и ретке библиотечке грађе на фото-копир апаратима забрањено је.

Посао из става 2. овог члана одређена библиотека врши као поверени посао.

Фототипско и дигитално издање

Члан 45.

Сопственици који израде фототипско (факсимилно) издање примерка старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја обавезни су да Народној библиотеци Србије, односно Библиотеци Матице српске, доставе та издања у два примерка.

Сопственици који израде дигитално издање примерка старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја обавезни су да Народној библиотеци Србије, односно Библиотеци Матице српске, доставе то издање.

Чување, излагање и издавање

Члан 46.

Стара и ретка библиотечка грађа може се чувати, излагати и издавати на коришћење ако су у просторијама где се она чува, излаже и издаје или на месту привременог чувања и излагања, спроведене техничке мере у складу с овим законом и прописима донетим на основу њега, као и ако је обезбеђен стални надзор.

Библиотеке не могу излагати стару и ретку библиотечку грађу која није стручно обрађена, конзервирана и уписана у регистар културних добара.

Стара и ретка библиотечка грађа може се излагати и позајмљивати ради излагања уз обавезно претходно микрофилмовање и

Обавезно осигурање

Члан 47.

Свака библиотека која се финансира из јавних средстава мора осигурати код осигуравајућег друштва стару и ретку библиотечку грађу.

Стара и ретка библиотечка грађа обавезно се осигурава од свих врста ризика за време излагања изван просторија библиотеке у чијем фонду се налази.

Средства за обавезно осигурање у случају из става 2. овог члана обезбеђује организатор изложбе.

Културно-образовна активност у земљи и иностранству

Члан 48.

Јавна библиотека приређује изложбе, предавања, стручне и научне скупове и спроводи друге облике културне и образовне делатности ради подстицања интересовања и изграђивања свести најшире јавности о значају старе и ретке библиотечке грађе као културног добра.

Јавна библиотека сарађује у земљи и иностранству са другим установама културе, научним и сродним институцијама, информационим и документационим центрима, ради унапређења рада на заштити, очувању и представљању старе и ретке библиотечке грађе као културног добра.

IX. УВОЗ, ИЗВОЗ И ПРОМЕТ

Увоз и извоз грађе

Члан 49.

Стару и ретку библиотечку грађу страног порекла дозвољено је увозити у складу с међународним конвенцијама и законодавством земље извозника.

Стара и ретка библиотечка грађа може се извести, односно изнети у иностранство на основу решења о дозволи за извоз, односно за изношење, министарства надлежног за културу, уз претходно прибављено мишљење Народне библиотеке Србије, односно Библиотеке Матице српске.

Послове из става 2. овог члана на територији аутономне покрајине, обавља надлежни орган аутономне покрајине, као поверени посао.

Продаја

Члан 50.

Након спроведене ревизије стања, библиотеке могу продавати вишкове старе и ретке библиотечке грађе из својих фондова.

Пре продаје, библиотека је обавезна да вишкове старе и ретке библиотечке грађе понуди Народној библиотеци Србије, односно Библиотеци Матице српске.

Средства остварена продајом вишкова старе и ретке библиотечке грађе могу се користити само за набавку или спровођење мера техничке заштите старе и ретке библиотечке грађе.

Право прече куповине грађе

Члан 51.

Јавне библиотеке имају право прече куповине старе и ретке библиотечке грађе.

Сопственик старе и ретке библиотечке грађе обавезан је да ту грађу прво понуди библиотеци, која, у року од 30 дана од дана пријема понуде, обавештава одређену библиотеку о понуди и о својој одлуци да ли ће понуђену грађу откупити или не.

Одређена библиотека обавезна је да се о предлогу библиотеке којој је грађа понуђена изјасни у року од 30 дана од дана пријема предлога.

Ако се понуда сопственика старе и ретке библиотечке грађе не прихвати у року од 60 дана од дана упућивања прве понуде, сопственик те грађе може да је прода другом правном или физичком лицу, по цени која не може бити нижа од првопонуђене.

Ако сопственик старе и ретке библиотечке грађе поступи противно одредбама овог члана, одређена библиотека има право да поднесе тужбу надлежном суду и тражи поништење уговора о купопродаји.

Размена, привремено уступање и поверавање на чување

Члан 52.

Јавне библиотеке могу међусобно размењивати стару и ретку библиотечку грађу из својих фондова ради образовања целине фондова или збирки.

Размена старе и ретке библиотечке грађе од великог и од изузетног значаја може се извршити само уз сагласност Народне библиотеке Србије, односно Библиотеке Матице српске.

Јавне библиотеке могу, уз претходно прибављено мишљење Народне библиотеке Србије, односно Библиотеке Матице српске, размењивати стару и ретку библиотечку грађу и с другим правним, односно физичким лицима, ако грађа која се размењује има подједнак научни, уметнички или културни значај и приближно исту тржишну вредност.

Контрола промета

Члан 53.

Промет старе и ретке библиотечке грађе могу обављати правна и физичка лица.

Правна лица (антикварница, књижара, аукцијска кућа, комисиона радња и сл.) могу обављати промет старе и ретке библиотечке грађе ако су за ту делатност регистрована у складу са законом.

Правна и физичка лица која се баве прометом обавезна су да воде документацију о пореклу старе и ретке библиотечке грађе.

Документација из става 3. овог члана обавезно садржи личне податке и адресу продавца, кратак опис и продајну цену старе и ретке библиотечке грађе, личне податке и адресу купца.

Обавезе обавештавања и пријављивања нелегално прибављене грађе

Члан 54.

Правна и физичка лица која се баве прометом старе и ретке библиотечке грађе обавезна су да у року од три дана писмено обавесте одређену библиотеку ако посумњају да им је понуђена нелегално прибављена стара и ретка библиотечка грађа, да јој доставе податке о тој грађи (наслов и продајну цену) и да је пре стављања у продају понуде одређеној библиотеци, у складу с правом прече куповине.

Правна и физичка лица која се баве продајом старе и ретке библиотечке грађе обавезна су да без одлагања обавесте надлежну

организациону јединицу министарства надлежног за унутрашње послове у случају постојања сумње да је стара и ретка библиотечка грађа понуђена на продају нелегално прибављена.

X. НАДЗОР

Надзор над применом Закона

Члан 55.

Надзор над применом овог закона обавља министарство надлежно за културу.

Надзор над вршењем овим законом поверених послова државне управе врши министарство надлежно за културу, у складу са законом којим се уређује државна управа.

Надзор над радом библиотека које обављају послове заштите старе и ретке библиотечке грађе врши министарство надлежно за културу, а на територији АП Војводине надлежни покрајински орган као - поверени посао.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 56.

Новчаном казном од 100.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај правно лице које је сопственик старе и ретке библиотечке грађе у јавној својини:

- 1) ако не омогући вршење стручног надзора (члан 13);
- 2) ако не чува и не одржава грађу (члан 14. тачка 1);
- 3) ако не спроводи благовремене мере техничке заштите (члан 14. тачка 2);
- 4) ако не обезбеди одговарајући простор и опрему за смештај и заштиту грађе (члан 14. тачка 3);
- 5) ако не именује лице одговорно за заштиту грађе и не ангажује стручну особу за рад са грађом (члан 14. тачка 4);
- 6) ако не чува грађу као целину, односно збирку или фонд (члан 14. тачка 5);
- 7) ако грађу не обради, не класификује и не упише у регистре код одређене библиотеке (члан 14. тачка 6);
- 8) ако не обавести одређену библиотеку о свим променама стања грађе, најкасније у року од 30 дана од дана сазнања о наступању промене (члан 14. тачка 7);
- 9) ако не дозволи научна и стручна истраживања, репродукцију и друга снимања, као и извођење мера техничке заштите на грађи, и ако у ту сврху по потреби не уступи грађу одређеној библиотеци или другим правним лицима (члан 14. тачка 8);
- 10) ако не обезбеди доступност грађе јавности у сврху представљања грађе као културног наслеђа и не уступи по потреби грађу одређеној библиотеци или другим правним лицима (члан 14. тачка 9);
- 11) ако не спроводи мере заштите у случају ванредних околности (члан 16);
- 12) ако покуша да извезе или изнесе из земље стару и ретку библиотечку грађу без решења о дозволи за извоз, односно за изношење министарства надлежног за културу, односно надлежног покрајинског органа (члан 49. ст. 2. и 3).

Новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и одговорно лице у правном лицу и руководилац државног органа који није правно лице.

Члан 57.

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај сопственик старе и ретке библиотечке грађе у приватној својини:

- 1) ако не обавести одређену библиотеку о поседовању грађе (члан 22. став 1. тачка 1);
- 2) ако не предузме потребне мере за безбедно чување и заштиту грађе (члан 22. став 1. тачка 2);
- 3) ако не среди грађу и не изради њен попис, или се не обрати одређеној библиотеци за помоћ уколико сам није у стању да то изврши (члан 22. став 1. тачка 3);
- 4) ако не допусти овлашћеном лицу одређене библиотеке преглед грађе и спровођење заштитног снимања (члан 22. став 1. тачка 4);
- 5) ако не послује стручне савете одређене библиотеке у вези са вредновањем, чувањем и заштитом грађе (члан 22. став 1. тачка 5);
- 6) ако покуша да извезе или изнесе из земље стару и ретку библиотечку грађу без решења о дозволи за извоз, односно за изношење министарства надлежног за културу, односно надлежног покрајинског органа (члан 49. ст. 2. и 3).

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 58.

Стара и ретка библиотечка грађа стављена под заштиту по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона остаје под заштитом и по одредбама овог закона.

Члан 59.

Библиотеке су обавезне да у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона одговарајућу стару и ретку библиотечку грађу из својих фондова предложе за проглашавање за културно добро од изузетног, односно великог значаја, у складу са овим законом.

Члан 60.

Библиотеке су обавезне да ускладе своју организацију, рад и опште акте с одредбама овог закона у року од једне године од дана његовог ступања на снагу.

Члан 61.

Подзаконски прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 62.

Даном почетка примене овог закона престају да важе одредбе Закона о културним добрима ("Службени гласник РС", број 71/94) које се односе на стару и ретку књигу.

Члан 63.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", а примењиваће се истеком шест месеци од дана његовог ступања на снагу.